

Računarske publikacije

Imamo knjige, filmove, audio i video tehniku... A tu su i računari, kojima se sve više okrećemo - multimedija je preplavila svet, a integracija teksta i slike, video i audio zapisa pruža mogućnost za novi pristup prezentaciji informacija. Kada se uključi i hipertekst metoda asocijativnog povezivanja informacionih fragmenata, ostvaruje se cilj svih prezentacija - aktivno učešće korisnika.

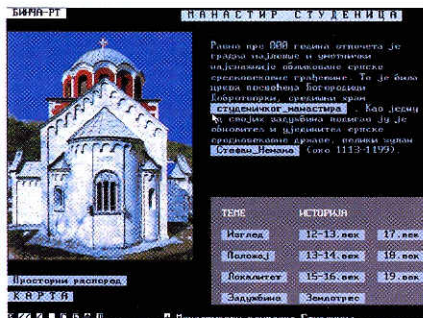
 **J. Ognjanović, S. Delić
M. Mihajlović**

Hipertekst se sastoji od međusobno povezanih delova teksta (ili drugih informacija) tako da čitalac interaktivno određuje redosled čitanja. Elementarni deo teksta naziva se čvor, a svaki čvor može da stvori proizvoljan broj veza ka drugim čvorovima. Kretanje kroz mrežu se, da bi se istakla aktivna uloga korisnika, naziva **navigacija** a ne čitanje. Hipertekst treba da pruži korisniku utisak da se može slobodno kretati kroz informacioni prostor, što zahteva malo vreme interaktivnog odziva i nizak nivo kognitivnog napora kod navigacije.

Bogati sadržaj, lako pretraživanje, biranje sopstvenog puta, raznovrsnost prikaza informacija - čini aplikacije urađene uz pomoć hiperteksta atraktivnim i jednostavnim. Nije potrebna obuka za korišćenje: upotrebom miša, biranjem senzitivnih polja na ekranu korisnik prikuplja informacije - kroz slike, šeme, mape, boje, kratke tekstove - sa aspekta koji ga interesuje.

Stari Ras i Sopoćani

Manastir Studenica

Hipertekst je i metoda integrisanog prikazivanja raznih vrsta informacija: teksta, pokretnih i nepokretnih slika, zvuka i video-zapisa. On je izvršio integrisanje tri tehnologije koje su do skoro bile razdvojene: izdavaštvo, video-produkcija i računarstvo. Kod prve dve tehnologije cilj je izdavanje štampanog dokumenta, video-zapisa (ili filma), dok je računar samo pomoćno sredstvo u fazi pripreme. Hipertekst je računarski fenomen, jer se ostvaruje jedino na računaru.

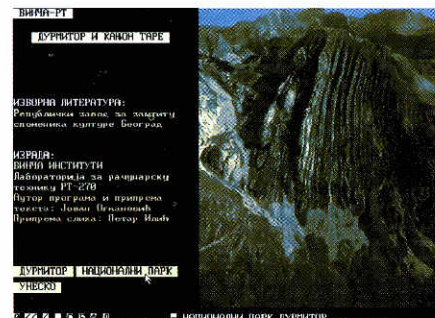
Hipertekst je zbog jednostavne upotrebe i atraktivnog vizuelnog efekta naročito pogodan za edukaciju, monitoring sisteme i propagandu u raznim oblastima. Primena hiperteksta zasniva se na tri pravila: (1) Informacije su organizovane u fragmente, (2) Fragmenti su međusobno povezani i (3) Korisniku je potreban mali broj informacija u jednom trenutku.

U hipertekstualnim aplikacijama može se primeniti kombinacija standardnog hiperteksta i hipertekstualne kartografije, i obezbediti uključivanje alfanumeričkih baza podataka. Korisnik putuje kroz karte, kreće se kroz područja, mesta, objekte, planove ili same tekstualne opise, dolazi do željenog cilja i dobija informacije o njemu iz ekstenzivne baze podataka.

Hipertekst aplikacije su pogodne za široku upotrebu. Ne morate biti stručnjak da biste ih koristili: dosadašnja iskustva po-

Boka Kotorska

Durmitor i kanjon Tare

tvrdju oduševljenje korisnika računarskim publikacijama u hipertekstu. Računarske publikacije STUDENICA, STARI RAS I SOPOĆANI, KOTOR I DURMITOR - naše kulturno i prirodno blago na UNESCO-voj listi svetske baštine - su prve računarske publikacije urađene uz pomoć hipertekst softvera pre tri godine. Obzirom da su urađene na tri svetska jezika, naišle su na izvrstan prijem i kod nas i u inostranstvu, pošto su u slici i reči predstavili bisere naše kulturne i prirodne baštine, na disketama od 3.5 inča. Lake za distribuciju, otišle su na svih pet kontinenta u domove znanih i nezvanih, u klubove na fakultete, u muzeje i institute.

Interesovanje za računarske publikacije je motivisalo stručnjake da primene hipertekst softver za projekte kao što su: "Ćirilica - bukvar na disketi", "Nikola Tesla", "Sveti Nikola", "Hilandar" i druge. Iniciran je i projekat "Kulturno blago na CD-ROM-u".

Hipertekst softver - razvijen u našoj zemlji od strane naših stručnjaka, izazvao je pohvale i interesovanje i kod nas i u inostranstvu. Primena hipertekst softvera otvara nove mogućnosti u mnogim oblastima - prosveti, kulturi i privredi - pružajući im novi način prezentacije informacija - atraktivan i jednostavan, a ne iziskuje velike troškove. Može se koristiti za izradu računarskih publikacija, popularnih enciklopedija, muzejskih i izložbenih kataloga, turističke ponude i prospekata, proizvodnih kataloga, projektne dokumentacije, monitoring sistema... Vreme hipertekst softvera tek dolazi!

Korisna adresa

Institut Vinča, Laboratorija za računarsku tehniku, P.P. 522, Tel 454-945

Zavod za međunarodnu naučnu, prosvetnu, kulturnu i tehničku saradnju Republike Srbije, Beograd, Nemanjina 22/III, Tel: 642-756, Faks: 646-756